

Handläggare
Cecilia Werge
Telefon: 0850810021

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2022-02-17

Remiss av Färdplan för äldreomsorgens utveckling

Yttrande över remiss KS 2021/1462

Förvaltningens förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till kommunstyrelsen

Sammanfattning

Östermalms stadsdelsnämnd har fått ärendet Färdplan för äldreomsorgens utveckling på remiss för svar till stadsledningskontoret. Färdplanen syftar till att vara ett ramverk för pågående och kommande utvecklingsarbete inom verksamhetsområdet, oavsett driftform eller utförare.

Färdplanen utgår från fyra huvudrubriker med beskrivning av centrala behov och frågor och utvecklingsområden som staden behöver arbeta vidare med, varav flera ligger som konkreta uppdrag och aktiviteter i budget.

Ansvarsfördelningen följer stadens budgetuppdrag och reglementen. Stadsdelsnämnderna föreslås ansvara för den huvudsakliga implementeringen i verksamhet. Äldrenämnden föreslås samordna stadsdelarnas arbete och också, i samarbete med kommunstyrelsen, leda och samordna fortsatt utveckling av färdplanen.

Förvaltningen ställer sig positiv till färdplanens ambition, förslagen uppföljning samt ansvarsfördelning. När det gäller färdplanens disposition och innehåll framför förvaltningen synpunkter angående detaljnivå och oklarhet kring hur planen förhåller sig till andra styrdokument, till exempel inom området digitalisering. Vidare saknar förvaltningen koppling till stadens Handlingsplan för en äldrevänlig stad och till problematiken kring prognosticerad framtida brist på boendeplatser i innerstaden.

Förvaltningen bedömer också att begreppet behov används inkonsekvent i planen och föreslår att det ses över.

Bakgrund

Östermalms stadsdelsnämnd har fått färdplan med bilagor på remiss för svar till stadsledningskontoret senast 2022-03-15.

Remissinstanser är:

- Samtliga stadsdelsnämnder
- Stadsledningskontoret
- Äldrenämnden
- Kommunstyrelsens pensionärsråd
- Akademikerförbundet SSR Stockholms stad
- Kommunal Stockholm
- Ledarna
- Saco
- Vision Stockholms Stad
- Vårdförbundet Stockholm

Ärendet

Stadsledningskontoret beskriver i sitt tjänsteutlåtande att målsättningen är att Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg av hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. I samband med pandemin har det i utvärderingar och analyser, både nationellt och stadens egna, framkommit behov av en samlad utveckling av verksamheten.

Vidare beskriver stadsledningskontoret att äldreomsorgens utveckling inte bara behöver utgå från erfarenheter från pandemin, även om den i sig betonat vikten av utveckling och förstärkt förändringstrycket på verksamheten. Flera reformer, statliga utredningar och utvecklingsinitiativ pågår sedan tidigare och parallellt genomförs också en nationell omställning av hälso- och sjukvården mot en god och nära vård med individen i fokus.

Mot bakgrund av detta föreslås en färdplan för äldreomsorgens utveckling i Stockholms stad. Färdplanen är tänkt att ses som ett ramverk för pågående och kommande utvecklingsarbete och stödja ett strukturerat och långsiktigt utvecklingsarbete inom verksamhetsområdet, oavsett driftform eller utförare.

Färdplanens disposition

Det strategiska utvecklingsarbetet i färdplanen har följande huvudrubriker:

- ändamålsenlig styrning och organisation
- personal med rätt kompetens och bra arbetsförhållanden
- säkerställa grunduppdraget

- en kvalitativ och värdig omsorg med ett gott bemötande

Stadsledningskontoret påpekar att färdplanens olika delar till stor del går in i varandra. Som exempel beskrivs att behov som lyfts inom ett område, till exempel för att säkerställa grunduppdraget, också är centrala för att nå en kvalitativ och värdig omsorg med ett gott bemötande samtidigt som de även bidrar till att underlätta rekrytering av medarbetare med rätt kompetens.

Stadsledningskontoret föreslår ändå att innehållet kategoriseras under huvudrubriker eftersom det bedöms göra det lättare att sortera bland pågående insatser och framtida behov inom verksamhetsområdet.

Under huvudrubrikerna specificeras ett antal centrala behov med tillhörande beskrivning av vad som görs nationellt, vad som görs i staden samt vad mer som behöver göras. För varje behov beskrivs frågor och utvecklingsområden som staden behöver arbeta vidare med. Flera av dessa ligger som konkreta uppdrag och aktiviteter i budget 2022, medan andra är mer långsiktiga. Utvecklingsområdena är tidsatta efter en grov kategorisering:

- *kort sikt*, färdigställs inom ett år
- *medellång sikt*, färdigställs inom två till tre år
- *lång sikt*, färdigställs om mer än tre år
- *löpande arbete*

Färdplanens innehåll i korthet

Under färdplanens första huvudrubrik, **Ändamålsenlig styrning och organisation**, lyfts styrningsfrågor och samverkan mellan huvudmännen. Från statligt håll pågår för närvarande en utredning om en ny äldreomsorgslag och nationellt pågår en övergång till en god och nära vård. I staden pågår bland annat ett antal uppdrag kring hälso- och sjukvårdsorganisation samt kring utveckling av uppföljning av verksamheten.

Den andra huvudrubriken, **Personal med rätt kompetens och bra arbetsförhållanden**, beskriver behov och utvecklingsområden utifrån nationella reformer, behov av att arbeta långsiktigt och strategiskt med kompetensförsörjning samt att på kort sikt genomföra insatser för trygga anställningar med bra arbetsförhållanden och arbetsmiljö. Till färdplanen biläggs en rapport med en övergripande bild av arbetet med att utveckla och behålla medarbetare samt att attrahera, rekrytera och introducera nya medarbetare inom äldreomsorgen i egen regi. Rapporten innehåller även en översikt av pågående och planerade kompetensförsörjningsaktiviteter samt vilka nämnder som ansvarar för vad.

I det tredje avsnittet lyfts vikten av att organisationen på olika sätt **säkerställer grunduppdraget** för att de äldre ska känna trygghet med den omsorg och hälso- och sjukvård som erbjuds. I detta ingår att säkerställa god hälso- och sjukvårdskompetens, utrustning, tillräcklig bemanning med mera i såväl kommunal som upphandlad verksamhet.

I det sista avsnittet som rör **en kvalitativ och värdig omsorg med ett gott bemötande**, återfinns kvalitativa aspekter som omställningen mot mer förebyggande insatser, arbetet med att motverka ofrivillig ensamhet och isolering samt utvecklingen kring digitalisering och välfärdsteknik.

Färdplanens koppling till budget och ordinarie styrning
Färdplanen ska utgöra ett ramverk för ett långsiktigt och strategiskt utvecklingsarbete samtidigt som den ska uppdateras årligen utifrån dels status för arbetet samt dels omvärldsförändringar och beslut på nationell och kommunal nivå.

Stadsledningskontoret beskriver att en integrering av färdplanens innehåll i ordinarie styrning och uppföljning skulle ge goda förutsättningar att följa upp, analysera och utveckla verksamheten utifrån gemensam målbild och vokabulär.

Finansiering för nämndernas arbete enligt färdplanen hanteras i budgeten samt med eventuella tillhörande statsbidrag. Stadsledningskontoret framhåller även att kommande beslut om prioriteringar, fördelning av statsbidrag med mera kan underlättas genom en mer överskådlig och sammanhållen strategi och behovsbild.

Ansvar och roller

Färdplanen följer nämndernas ordinarie ansvar för frågorna i enlighet med budgetuppdrag och reglementen. En stor del av implementering i verksamhet sker inom stadsdelsnämndernas ansvar medan äldrenämnden ges rollen att hålla samman det strategiska arbetet. Äldrenämnden föreslås även få uppdrag att, i samarbete med kommunstyrelsen, leda och samordna det fortsatta arbetet med färdplanen.

Samverkan internt i staden samt med den regionala nivån är bärande delar i färdplanen. Stadsledningskontoret beskriver att samverkan kommer an på hela organisationen men understryker äldrenämndens viktiga roll i att driva utvecklingsfrågor i nära samverkan med Region Stockholm.

Färdplanen tar sikte på en utveckling av all äldreomsorg i staden, oavsett driftform. Staden har direkt rådighet över verksamhet i egen regi, men stadsledningskontoret beskriver vikten av att verka för att utveckling sker inom hela äldreomsorgen genom avtal och nära dialog med privata utförare.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen.

Stadsdelsnämndens pensionärsråd har tagit del av ärendet vid sitt sammanträde 24 januari 2021.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar att det tas fram en färdplan för stadens äldreomsorg och ställer sig positiv till färdplanens ambition, föreslagen uppföljning samt ansvarsfördelning.

När det gäller färdplanens disposition och innehåll vill förvaltningen framföra följande synpunkter:

- Det är inte svårt att inse problematiken med att göra avgränsningar i en färdplan för en verksamhet där det mesta interagerar och hör samman. Förvaltningen bedömer dock att planens nuvarande omfattning och detaljnivå riskerar att försvåra överblick.

Att inkludera aktiviteter på alltför detaljerad nivå innebär också oklarhet kring varför just de ska beskrivas i en färdplan medan andra utelämnats. Ett exempel på detta ses på sidan 14 i färdplanen där ”Fortsatt arbete med implementering och tydliggörande av nuvarande riktlinjer för ärendeansvar” tas upp som enda punkt under rubriken Vad mer behöver göras? kopplat till behovet Rättssäker och likställd handläggning, dokumentation mm.

- Vidare är det utifrån underlaget svårt att klart se vilken koppling och mandat planen har till andra styrande och normerande dokument. Ett exempel är den digitaliseringsplan som ska tas fram för äldreomsorgen. Är det i det dokumentet som strategier och mål ska beskrivas, eller är det i färdplanen? Om det är i färdplanen dessa frågor ska hanteras så önskar förvaltningen att den kompletteras med ett utvecklingsområde som beskriver att staden ska samordna, underlätta och förenkla stadsdelsnämnderna implementering av digitala verktyg och lösningar. Framförallt när det gäller juridiska och informationssäkerhetsmässiga aspekter kopplat till digitaliseringsarbetet. Idag måste till exempel varje stadsdel

själv göra informationsklassning för varje system som ska införas eller prövas. Förvaltningen bedömer att det arbetet på något sätt borde kunna samordnas eller förenklas, även om varje nämnd äger den information som den hanterar.

- Förvaltningen saknar kopplingen till stadens Handlingsplan för en äldrevänlig stad¹ och vikten av målgruppsdialog som beskrivs i den. Hur äldres involvering i planering, genomförande och uppföljning av utvecklingsarbete ska gå till borde vara en bärande del i en färdplan för äldreomsorgen.
- Vidare saknar förvaltningen ett, inte minst för stadsdelarna i innerstaden, viktigt område under rubriken Vad mer behöver göras kopplat till behovet Boende utifrån behov. Där står att arbetet med att säkerställa att tillräckligt med seniorbostäder byggs av en mångfald av aktörer ska intensifieras. Enligt stadens senaste stadsövergripande boendeplan för äldre² prognosticeras att innerstadsregionen kommer att sakna 430 platser på vård- och omsorgsboende 2040 samt att majoriteten av planerad nybyggnation i innerstaden har en osäkerhet vad gäller tomter och tidplaner. Förvaltningen bedömer att det är en mycket viktig punkt för en färdplan eftersom det rör flera förvaltningar och bolag i staden.
- Slutligen vill förvaltningen föreslå att begreppet behov ses över i planen. Idag rubriceras Digitalisering och välfärdsteknik och Hög kontinuitet som behov, medan de enligt förvaltningens bedömning snarare är medel och arbetssätt. Skillnaden är inte enbart språklig, det blir inte möjligt att mäta eller bedöma om behov är tillgodosedda om de inte är beskrivna som just behov.

Kerstin Andersson
Stadsdelsdirektör
Östermalms
stadsdelsförvaltning

Marianne Wikander
Avdelningschef
Östermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Färdplan för äldreomsorgens utveckling.

¹ Handlingsplan för en äldrevänlig stad, beslutad av kommunfullmäktige 2021-05-03, dnr: 2020/1712.

² Boendeplan 2022 med utblick mot 2040, stadsövergripande äldreboendeplan, dnr ALD 2021/159

2. Kompetensutvecklingsinsatser inom äldreomsorgen.
3. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande KS 2021/1462.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

| Namn | Datum |
|--------------------------------------|--------------|
| Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör | 2022-01-31 |
| Marianne Wikander, Avdelningschef | 2022-01-31 |